

litt mer om manglende politisk prioritering, både med hensyn til økonomi og ikke minst faglighet.

Knut E. Schrøder

Administrasjonen
Universitetssykehuset Nord-Norge

Nyttig om ledelse ved kriser

Weisæth L, Kjeserud R.

Ledelse ved kriser

En praktisk veileder. 144 s, tab, ill.

Oslo: Gyldendal Akademisk, 2007. Pris NOK 285

ISBN 978-82-05-35182-0



Boken er i første rekke skrevet for ledere i private og offentlige virksomheter som må være forberedt på at de kan bli rammet av større alvorlige hendelser.

De fem kapitlene omhandler: formålet med boken, tiden før krisen,

kriseledelse, kompetansehevende aktiviteter, og til slutt scenariobeskrivelser. Det er et begrenset antall referanser, i hovedsak til forfatternes egne arbeider. Seniorrådgiver Hans Chr. Bangsmoen i Wilh. Wilhelmsen har skrevet forordet, blant annet basert på rederiets utfordringer i forbindelse med Partnair-ulykken utenfor Hirtshals i 1989 og flyktningene på M/S Tampa i 2001.

Det er to hovedlinjer. Den ene dreier seg om vanlige reaksjoner i krisens forskjellige faser og hvordan disse henger sammen med personlige og situasjonsbetingede forhold, den andre om hvordan man kan gå frem for å øke kompetansen. Det er kun få bedrifter som har etablerte kriseteam, til tross for at slik kompetanse er svært viktig.

Betydningen av å kunne håndtere mediene er vektlagt, med mange forslag til å forberede hvordan dette kan gjøres. Det kunne vært ønskelig med noe større vinkling på hvor belastende det kan være for enkeltpersoner å bli eksponert i mediene, særlig når beskrivelsene er fortegnet, omtalen langvarig og eventuelt forsterkes av autoritetspersoner før det foreligger grundige granskningsgrunnlag.

Godt lederskap fremheves med rette, blant annet med hensyn til kompetanse, tydelighet og tillit. Forfatterne henviser til den solide kunnskapen om at ledere som har gjennomgått trening, mestrer kriser bedre, både når det gjelder virksomheten og lederen personlig. Også her er det nok mange som ikke har fått den anbefalte trening.

Forfatterne formidler et optimistisk syn

på hvordan det er mulig å komme gjennom kriser og katastrofer, særlig om man er godt forberedt og følger strukturerte planer. Allikevel er det ganske mange som sliter med langvarige fysiske og psykiske helseskader etter traumatiske hendelser. Dette er forfatterne klar over, men aspektet kunne nok vært beskrevet noe tydeligere.

Forfatterne har i over 30 år gjennomført mange simuleringer med ledere i store virksomheter i Norden. Dette bærer boken preg av ved sin klare oppbygning og de konkrete forslagene til hvordan utdanning og trening kan legges opp. Den vil være nyttig for alle ledere som ønsker å være forberedt på å mestre kriser som måtte ramme egen virksomhet, og for andre som arbeider med kriser og katastrofer. Boken anbefales både for læring og etterlevelse.

Øivind Ekeberg

Akuttmedisinsk avdeling
Ullevål universitetssykehus

Er vaksiner for dyre?

Larsen ER.

Økonomi på trikken

241 s. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2007.

Pris NOK 249

ISBN 978-82-05-33920-0

Forfatteren gir en populærvitenskapelig fremstilling av samfunnsøkonomenes tenkemåte. Bokens format er litt mindre enn de fleste fagbøker og innbindingen myk. Derfor er den ganske hendig og kan lett medbringes for lesing på offentlige kommunikasjonsmidler, slik det antydes i tittelen. Likevel blir nok refleksjonsnivået høyere og utbyttet bedre dersom den leses i fred og ro hjemme i godstolen. Innføringskapitlet heter «Hvor rike er vi egentlig i Norge?» I hvert av de ni følgende kapitlene blir generelle økonomiske prinsipper belyst gjennom å besvare ett samfunnsaktuelt spørsmål. For oss helsearbeidere er det nok kapitlet om prisfastsetting for vaksiner, som er det mest relevante. Eksemplet med vaksiner brukes til å drøfte hvordan man globalt kan få en riktig fordeling av livsnødvendige produkter som har lave produksjonskostnader, men høye utviklingskostnader. Imidlertid har vi nok alle også nytte av å få belyst aktuelle problemstillinger som veipricing, konsekvenser av sekstimersdagen og hvilke faktorer som påvirker boligprisene. I kapitlet om sekstimersdagen diskuterer forfatteren i tillegg til de direkte økonomiske konsekvensene, hva som blir konsekvensen for ferdighetsyrker som kirurgi og forskning dersom hver yrkesutøver får mindre tid til å praktisere yrket.

Det viktigste poenget er at uansett hvor mye penger landet Norge har på bok, så er det antallet tilgjengelige arbeidstimer som

avgjør hvilken velstand vi kan oppnå. De tilgjengelige timene må fordeles mellom fritid, produksjon av privat velstand og produksjon av offentlige tjenester og fellesgoder. Verken som samfunn eller privatpersoner kan vi få både i pose og sekk; å velge ett gode innebærer å nedprioritere andre.

Forfatteren har heldigvis ikke falt for fristelsen til å presentere formler og grafer for å underbygge det teoretiske stoffet, men bruker tekstbokser til å gi utfyllende eksempler. Hvert avsnitt avsluttes med en oppsummering av de viktigste aspektene. Bakerst i boken presenteres 38 referanser under punktet «for videre lesning». Målgruppen ville nok være bedre tjent med å få færre referanser, men heller noen kommentarer om hvilke temaer de ulike referansene dekker. Siden sentrale emner som renter og arbeidsledighet er viet lite oppmerksomhet, fungerer boken bedre som innføring i samfunnsøkonomisk tenkemåte enn som en oversikt over faget samfunnsøkonomi.

Den anbefales for alle som er interessert i hvordan samfunnets begrensede ressurser skal anvendes og fordeles. I kapitlet «Er det bedre å eie enn å leie?» er det dessuten nyttige tips å hente med tanke på privatøkonomien.

Olav Magnus S. Fredheim

Nasjonalt kompetansesenter
for sammensatte lidelser
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Makt og avvik

Schaanning E.

Makt og viten

Tekster i utvalg. 334 s. Oslo: Unipub, 2007.

Pris NOK 369

ISBN 978-82-7477-331-8



I dei moderne vitenskapane om mennesket som oppstod på 1800-talet, psykiatri, psykologi, kriminologi, pedagogikk, var det avvik ein fokuserte på. Kunnskap om årsak til avvik skulle hjelpe til å hindre at dei opp-

stod. Kunnskapen om dei unormale skulle nyttast til å disiplinere, kontrollere, oppdra, forbedre, helbrede. Kunnskap gav makt, makt gav kunnskap, avvikande åtferd blei underlagt bestemte maktmekanismer, som institusjonalisering, disiplinering, forhøyr og fengsel.

Det er denne dynamikken mellom makt, kunnskap og avvik Espen Schaanning har som hovudtema i denne boka. Schaanning er professor i idéhistorie ved Universitetet

i Oslo. Eg oppfattar han som ei kritisk røyst i debatten om kva kunnskap og viten er og korleis den fungerer i vår tid. I si siste bok oppsummerer han mykje av sitt seinare forfatterskap i form av eit redigert utval av artiklar, bokessays og føredrag skrivne dei siste 15 åra. Boka er redigert i sju deler etter stikkorda Vitenspolitikk, Ondskap, Rettsvesen, Fengsel, Psykiatri, Kriminologi og Politikk. Dei fleste artiklane er bokmeldingar utgitt i idéhistoriske tidsskrift. Boka har ingen spesifikk litteraturliste eller stikkordregister.

Det er alltid engasjerande å lese Schaanning. Han kvir seg ikkje for å gå inn i aktuelle og kontroversielle tema, han har originale og overraskande perspektiv på mange saker, og han er klar i sine konklusjonar. Det er tydeleg at Schaanning er inspirert av Michel Foucaults forfatterskap. Som Foucault er Schaannings metode å avsløre «de vitensdisiplinene som foreligger ... ved å føre dem ut på glattisen, ut på farlige veier, usikker grunn, der man kanskje ikkje føler seg så sikker, men hvor det dermed av desto større grunn skulle være mulig å se nye ting på nye måter» (s. 45). Han er opptatt av å fortelle historia åt vitskapane, og gjerne historia om korleis sentrale aktørar presenterer seg sjølv. Han raljerer over psykiatrien og psykiatriens måte å forstå på («personlig har jeg gått med selvmordstanker siden jeg gikk i ungdomsskolen» s. 236), og levnar psykiatrien generelt lite ære. Om Treholt-saka hevdar han at alt snakk om rettstryggleik må vere reint hykleri. Så lenge rikets tryggleik påstås å stå på spel, er domstolane verjelaust overlatt til fortolkningane til dei mektige.

Bjugn-saka kommenterer han i lys av hekseprosessane. I begge saker stod livsviktige saker på spel: Å trygge barns velferd, og å bli kvitt djevelens reiskapar. Begge aktverdige føremål sett med samtidens augo. Problemet er at dess meir livsviktig saka er, dess meir leitar ein etter mogelege teikn på avvik.

Schaanning ivaretar eit av dei viktigaste vitskaplege og akademiske ideala, nemleg alltid å vere kritisk. I tråd med dette er det også naturleg å møte analysane hans med eit kritisk blikk. Eg har ikkje kapasitet til å «avsløre» avsløraren Schaanning. Tvert om blir eg fasinert av hans retorikk. Likevel meiner eg at hans systematiske kritiske blikk har sine manglar, i alle fall dersom ein skal lese han som rettesnor for praksis. Han har omsorg for «systemets tapere» (s. 329). Det trur eg mange med han har, utan å trekke same konklusjonar av den grunn.

Schaanning seier sjølv i innleiinga at eit ideal for han har vore å gi lesaren «en lyst eller nytelse når han eller hun leser teksten». Langt på vei har han lukkast i det.

John Nessa

Institutt for samfunnsmedisinske fag

Universitetet i Bergen

Fremragende om fødselshjelp

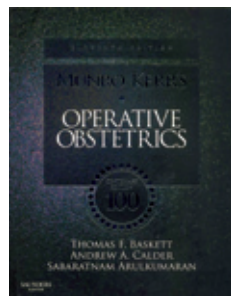
Baskett TF, Calder AA, Arulkumaran S, red.

Munro Kerr's operative obstetrics

11. utg. 341 s, ill. Edinburgh: Saunders

Elsevier, 2007. Pris GBP 60

ISBN 978-0-7020-2746-8



Monro Kerr har i 100 år vært et begrep i praktisk fødselshjelp. Det forteller mye om den status John Munro Kerrs (1868–1960) lærebok har, at 100 år etter første utgave av *Operative midwifery* markeres jubileet med en 11. utgave, 25 år etter forrige. Jeg har i mange år gledet meg over verkets personlige stil og praktiske opplegg. Det var derfor med forventning jeg åpnet den nye utgaven.

Fødselshjelp er på mange måter et helt annet fag i dag enn det var da forrige utgave kom i 1982. Avansert ultralydteknologi, intrapartal overvåking, neonatalmedisin og indikasjonsstillingene for de forskjellige operative prosedyrer har forandret fagfeltet radikalt. Men forløsningsmetodene er faktisk de samme, endringene har vært overveiende kvantitative. Verken i kunnskapen om fødselens mekanikk eller forløsningshåndgrepene er det skjedd store endringer. Forløsning med tang og vakuumpompe, fremhjelp ved setefødsel og keisersnittet utføres prinsipielt likt. Kunnskap erverves som før gjennom øvelse og lesing. I moderne lærebøker fyller dette imidlertid mindre og mindre, og det har ikke vært lett å finne gode fremstillinger av håndverkssiden i faget. Det har de tre forfatterne konsentrert seg om å endre. De er pragmatikere og tar f.eks. ikke stilling i diskusjonen om hvordan barnet skal komme til verden fra seteleie, de nevner diskusjonen etter Hannah og medarbeideres publisering av Term Breech Trial, men nøyer seg med å peke på at «caesarean section for the term breech has become a standard of care in many hospitals». Deretter viser de hvordan mor forløses når barnet ligger i seteleie.

Boken lever opp til forgjengerne. Mens de tidligere utgaver var innbundne, «tradisjonelle» håndbøker, har denne en annen design og stil. Det er korte kapitler, fremstillingen er gitt i et kortfattet, presist språk, og illustrasjonene er betydelig bedre enn før. Av og til kunne man ønske seg noen flere ord, litt større tegninger. En annerledes CTG-tolkning, slik den i dag benyttes ved

kardiotokografi med ST-analyse (STAN), eller ikke fullt så positive ord om den fødende på alle fire ved skulderdystosi kunne også stå på en ønskeliste. Men det ville vært foruroligende hvis ikke teksten av og til egget til diskusjon.

Dette er en utgave der det er lett å ty til superlativene. Det er en av de få bøker om fødselshjelp jeg vil anbefale å lese fra perm til perm. Det var en glede å gjøre det. Forløsningsfilosofien tar for gitt kunnskap om anatomi og fysiologi, og det preger fremstillingen. Men dette er også en bok å slå opp i, den er lett å orientere seg i og registrert er godt.

Velvalgte sitater fra fagets pionerer krydret teksten. Her får Kielland og Løvset all den oppmerksomhet de fortjener. I referanselistene finnes både Bakketeigs arbeid fra 1981 om preterm fødsel, Rasmussen og medarbeideres fra 1996 om abruptio placentae og Engelsen og medarbeideres om peripartal hysterektomi.

Boken er et funn som ikke bare sykehusbibliotekene, men den enkelte lege på fødeavdelingene bør anskaffe. Den er forhåpentlig også en inspirasjon til å lese og tenke gjennom andre fremstillinger av fødselshjelpens praktiske aspekter.

Per E. Børdahl

Kvinneklivnikken

Haukeland Universitetssjukehus

En god følgesvenn på barneavdelingen

Bjørnstad T, Bergan T.

Sykehusboka

190 s, ill. Oslo: Aschehoug & Rikshospitalet,

2007. Pris gratis

ISBN 978-82-03-24952-5



Målgruppen er pasienter ved landets barneavdelinger. Slik stoffet er presentert, bør leseren være lesekynig og ha lurt på hvordan det er å ha en kjæreste. Taran

Bjørnstad er forfatter og Tone Bergan illustratør. 16 barn som har ligget på Rikshospitalet er bidragsytere. Boken vil i løpet februar/mars 2008 bli tilgjengelig for barn i alle norske sykehus.

Dette er tenkt å være en strukturert dagbok/arbeidsbok. Leseren oppfordres til å gjøre boken til sin egen, skrive i den hvordan de har det, og hvem de tenker på. Barnet (6–14 år) har strukturert plass til å skrive hvem de er, og om relasjoner hjemme. Oppdelingen av boken er tilpasset